

EŞ - ŞEKÛR

Eş-Şekûr; esma-ül hüsnadan olup Allahü Zülcelâl'in bir ismi şerifidir. Kendi rızası için yapılan iyi işlere ziyadesiyle bol bol karşılık veren demektir.

Şükür ile ilgili pek çok ayet-i kerime mevcuttur:

"Öyleyse siz beni (ibadetle) anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin"¹

"Hatırlayın ki Rabbiniz size: "Eğer şükrederseniz elbette size (nimetimi) artıracam ve eğer nankörlük ederseniz şüphesiz azabım çok şiddetlidir!" diye bildirmişti."²

Şükür iyiliğe karşı iyilikle karşılık verme anlamına geldiğine göre, insana gereken, bunca iyilikler bütün ihtiyaçlarını veren Mün'im-i Hakikiye (hakiki nimet vericiye) karşı iyilikle rızasını gözeterek nimeti veren Rabbinin çizdiği hudutlar içerisinde o nimetlerin şükürünü edaya gayretli olması gerekir ki; o nimetlerin artmasına ve ebedileşmesine vesile olsun.

"Eğer siz iman eder ve şükrederseniz, Allah size neden azab etsin! Allah şükre karşılık veren ve her şeyi bilendir."³

Şükürün zıddı nankörlüktür. Allah ayet-i kerimelerde hep buna işaret etmekte, bir başka ayet-i kerimede yine şükretmeyenlerin durumundan bahsederek şöyle buyuruyor:

"Allah size istediğiniz şeylerin hepsinden verdi. Eğer Allah'ın bunca nimetini saymaya kalksanız; imkânsız, sayamazsınız. Hakikaten insan çok zalim, çok nankördür."⁴

Nimet iki kısımdır. Dünyevî ve uhrevî yani maddî ve manevî de denilebilir.

Dünyevî nimetler kısaca: İnsanın bütün âzâ ve cevâhiri ayrı ayrı nimet olduğu gibi âzâların (bedenin) ihtiyacı olan gıdalar, yiyecek, içecek, güç, kuvvet, görme, görme, duyma ve bu âzâlarımızı istediğimiz şekilde kullanabilme, evlat, devlet, hayatiyetimizi devam ettirebilmemiz için ana unsur olan hava, su, güneş, arz, sıhhat, gençlik, akıl, irade, muhakeme gücü, zaman gibi Allah-ü Zülcelâl'in yukarıda geçen ayette işaret buyurduğu sayıya, hesaba sığmaz nimetleri.

Manevî nimetlere gelince; iman, Kuran, Resul-i Zîşan Efendimiz (s.a.v) ve diğer peygamberler, Rabb'ül Âlemin'in zatını, sıfatlarını ve fiillerini esma-i ilâhîyesi ile tanıtması, ilm-i ilâhî, marifetullah, muhabbetullah, haşyetullah ve bu yüce nimet vasıtasıyla insanın Rabbiyle diyalog içerisinde olabilme istidadı (kabiliyet, beceri), ahlak-ı hamîdeye (güzel ahlak) sahip olabilme (Allah'ın ahlakı ile ahlaklanabilme) istidadında yaratılmış olmak, Rabb'ül Âlemin'e muhatap olma yüceliği (halifetullah olma) bahşedilmiş olması gibi muhakkak ki sayılara, rakamlara sığmaz maddî manevî nimetler.

Bunları lutfeden Mevlâ; bize bu nimetleri hiçbir ücret ödetmeksizin, karşılıksız veriyor. Yani çalışıp emek çekmeden her insan kendini bu nimetlerin içinde buluyor, bu birinci şık. Esas ikinci şık diyebileceğimiz Rabb'ül Âlemin'in kullarından istediği şükürün; artıracığını, kat kat karşılığını vereceğini bildirdiği yönü ise, bu bahşettiği nimetleri karşısında başta **iman** ettikten sonra bu nimetleri Allah'ın emrettiği şekilde Rabbine derin bir saygı ve minnetle rızasına kavuşmayı maksad bilip kanun ve kuralları çerçevesinde kullanmak ve Rabbine karşı bunca nimetlerinden dolayı daima şükürle, hamdü sena ile şükürünü ilan etmek. Bu halin zıddı olan nankörlükten sakınmak.

Bu minval üzere yaşarsak Allah'ın Şekûr isminin tecelliyatını görürüz.

Hazır, bedava bulduğun bunca nimete şükürle karşılık vereceksin, Mevlâ da fazlından olarak karşılığını kat kat artırarak tahayyül (hayal) edemediğin nimetlerle karşılık verecek. Sen, yaptığın bir hatadan pişman olup özür dileyeceksin, O da hatanı bağışlayarak, hatta günahlarını sevaba çevirerek karşılık verecek. Sen, O'nu medhü sena ile anacaksın, O da seni iki cihanda medhü sena edecek ve seni kendinden başka her şeyden müstağni kılarak sana cevap verecek. Sen, her nimetin şükürünü yine o nimetle edaya sa'y edeceksin, O da o nimetlerin çok daha güzelleriyle karşılık verecek. Sen, içinde bulunduğun sıkıntıdan şikâyet etmeyerek hamd edeceksin, O da seni selamete

¹ Bakara:152

² İbrahim:7

³ Nisa:147

⁴ İbrahim:34

çıkarak karşılık verecek. Sen, zikrinle, ibadet-ü taatinle şükürünü ilan edeceksin, O da seni anmakla, en güzel vasıflarla seni donatarak, en güzel taatlerle serfiraz ederek karşılık verecek.

Mesela en, hazır bulduğun suyu içip içten gelerek "Elhamdülillah" diyeceksin, O da sana Kevserlerden içirmekle karşılık verecek. Sen, İslam'a uygun giyineceksin, O da cennet libasları giydirerek karşılık lutfedecek. Sen, sudan, havadan, çeşitli taamlardan, aldığıın gıdalardan meydana gelen gücü değerlendirip en güzel şekilde değerlendirip, kulluğa yakışır ameller sergileyeceksin, O da tasavvur edilemez nimetlerle sana karşılık verecek. Sen, Kuran'a, dine, İslam'a sahip çıkacak, bu yolda candan, maldan, rahattan, nefsi haz ve arzularından feragat edeceksin, O Yüce Şekûr maddî manevî sonsuz nimetleriyle seni serfiraz edecek. İşte kulun bu isim karşısındaki tutumu. Ayet-i kerime bu mevzuya ışık tutuyor:

"Muhakkak ki: Biz insanı en güzel biçimde yarattık. Sonra onu aşağıların aşağısına indirdik." ⁵

Ayet, şükür ehlinin âlâ'yı illiyyin'e yükseleceğini, nankörlük edenlerin de esfel-i safilin'e (aşağıların en aşağısı) yuvarlanacağını haber veriyor.

"Eğer Allah'a ödünç verirsiniz, O sizin için kârını kat kat arttırarak verir. Hem de sizin günahlarınızı bağışlar. Çünkü Allah, Şekûr'dur, Halîm'dir. Küçük iyiliklere bile büyük mükâfat verir, müsamahakârdır, cezalandırmada acele etmez." ⁶

Görülen herhangi bir iyiliğe karşı gösterilen memnuniyet ve minnettarlık manalarına gelen şükür; Allah'a ait yönüyle kulun Allah'a karşı minnettar olup kâlî (dil ile), hâlî (kalp ile), fiilî (beden ile) şükür ile şükürünü ifa etmesidir. Şükür, duygu ve düşüncelerini, âzâ ve cevahirini yaratılış gayeleri istikametinde kullanmaya denir ki; kalp ile, dil ile ve beden bütünü uzuvları ile yerine getirilir.

Kâlî şükür: Bütün nimetleri yaratıp lutfeden Allah'a, kulun minnetini, şükürünü ilan etmesi, ikrar etmesi, sebeplere takılıp kalmadan sebepleri de yaratan Müsebbib'ül Esbâb inancı ile bütün güzellikleri yaratan, kısmet eden, başlangıçtan sonuna kadar sebepleri hazırlayan ve vakt-i münasibinde gönderen yine O'dur. İşte bu inanç ve düşünce ile kişinin şükürünü ilan etmesidir ki, kâlî (dil) şükürdür.

Hâlî Şükür: Bütün nimetlerin, maddî manevî tüm güzelliklerin yaratıcısı, lutfedicisi olan Allah'a derin bir saygı ve engin bir gönülle kalben minnettar olup bu duygu ve düşüncenin ruhunda her daim hâkim olması.

Fiilî Şükür: Kulun, her uzvu ve latifeyi yaratılış gayesi istikametinde kullanıp, kirden, pislikten korumasıdır ki; her bir günah maneviyatımızı kirleten necaset hükmündedir.

Her nimetin fiilî şükürü kendi cinsi ile eda edilir. Mesela zenginliğin şükürü infak ile, ilmin şükürü ilmiyle amel olup onu ehline öğretmekle, evladın şükürü onları İslam'a uygun yetiştirmekle vb. örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Ayrıca dilin şükürünü evrâd-ı ezkâr, kalbin şükürünü yakîn ve istikamet, cevahirin şükürünü de ibadet ü taat şeklinde yorumlayanlar da olmuştur. Şükürün, böyle bütün bir iman ve ibadete taallukundan dolayıdır ki, ona imanın yarısı nazarıyla bakılmış, sabırla müşterek mütalaa edilmiştir.

Rabb'ül âlemin kendisine Şekûr demiş ve bütün nimetlerin asıl kaynağına ulaşma yolunu da şükre bağlamıştır.

Şükür, pek önemli bir amel, kıymetli bir sermaye olmasına rağmen Sebe Suresi 13. ayette buyrulan "Kullarımdan şükredenler pek azdır" fetvasınca hakiki manada âmili fazla olmayan bir ameldir. Her mevzuda en güzel kulluk örneği sergileyen Efendimiz (s.a.v), bu mevzuda da en güzel biçimde örnek olmuştur. Sabahlara kadar ayakları şişerek namaz kılan Yüce Nebî'nin "Neden bu kadar nefsini zorluyorsun?" sorusuna karşı "Şükreden bir kul olmayayım mı?" diyerek bu duygu ve düşünce içerisinde kıvrım kıvrım kıvrılarak bütün ömrünü şükür kuşağı içerisinde geçirdiği aşikardır.

Evet, insanlığın iftihar tablosu, şükür kahramanı; değeri çok yüksek fakat âmili (işleyeni) çok az olan bu önemli amelin önde giden âmiliydi. O, oturur kalkar şükreder ve yanına gelenlere de şükür tavsiyesinde bulunurdu. O'nun sabah akşam dilinden

⁵ Tin:4-5

⁶ Tegabün:17

düşürmediği nurlu sözlerinden biri "Allah'ım, seni anmam, sana şükredebilmem ve sana ibadetlerin en güzeliyle yönelebilmem için bana yardım et" idi.

Şükür, nimete mazhar olanın, onu verene karşı iki büklüm olması, sevgi, saygı ve alaka ile O'na yönelmesidir. Hakiki şükür nimetin bilinmesiyle gerçekleşir. Zira nimetin kaynağı ve onu verenin takdir edilmesi büyük ölçüde nimetin bilinmesine bağlıdır. Nimetin bilinmesinden kabulüne, ondan da Cenab-ı Hakk'a yönelmeye uzayan çizgide iman ve İslam'ın hazırlayıcılığı, Kuran'ın belirleyiciliği üzerinde her zaman durulabilir. Evet, Allah'ın üzerimizde olan lütufları, imanın ışığı altında ve İslam'ın emirlerini yaşarken daha bir belirginleşir, netleşir, duyulur, hissedilir hale gelir ve Allah tarafından acimize, fakrımıza merhameten ve ihtiyaçlarımıza binaen, nimetlerin hem de karşılıksız olarak verildiği görülür ki, bu da o ihsan ve lütufları bahşeden zata karşı bizde hamd ve sena hislerini coşturur ve Duha Suresi 5. ayetindeki "Ve Rabbinin nimetlerini anlat da anlat" gerçeğine uyanarak ve uyarak emrolduğumuz minnet ve şükran vazifesini ruhumuzun derinliklerinden fişkıran bir heyecanla yerine getiririz.

Aslında her insanda nimet verene karşı prestij hissi vardır. Ama bu hissini uyarılacağı ve yönlendirileceği ana kadar insanlar, tıpkı deryada yaşayan mahiler (balık) gibi başından aşağıya yağın nimetleri adeta kör, sağır, duygusuz, hissiz bir hal içerisinde karşılarlar ki; Kur'an bunları körler, sağırlar, dilsizler şeklinde nitelendiriyor. Yani basiret gözleri kör, sağır, dilsiz. Hakkı görmez, hakkı duymaz, hakkı söylemez diyerek böylece nankörler güruhunun durumunu bildiriyor. "Yalnız bana şükredin ve zinhar nankörlükte bulunmayın" ikazları ile uyarıyor ki, bu ikazlar da ayrıca şükürü gerektirir.

Şükürü üçe ayıracak olursak;

1) Avam müminin şükürü ekmeğe, aşaya, evlad-ı iyâle ve barınacağı mekâna, sağlığa, çeşitli zahiri nimetlere karşı dille edilen şükür.

2) Birinciden daha ileri olarak Hak yolcularının şükürü ki; maddî nimetlerle beraber manevî nimetlerin de değerini sezmiş ve şükürünü arttırmış, basiret gözü ile bakmaya başlamışlardır. İman, Kuran, sünnet ve Peygamber'e (sa.v) ümmet olma, Hak yollarının tanınması, ilim, irfan, salihlerle hemdem olma vs. gibi nimetlere mazhar olmuşlardır. Evet, bu ikinci zümre birinciye nazaran her mevzuda olduğu gibi bu mevzuda da ilerlemiş ve Rabbinin Şekûr ismi ile de tanıma cehdi içinde, üzerine düşen şükür vazifesinin şuuruna ermek ve şakirînden olma gayretindedirler. Tabi ki bunlar da aralarında derece derecedirler.

3) Haslar denilen kervandır ki; hayatlarını muhabbet yörüngesinde sürdürenlerin şükürü. Nimetlere hep nimeti veren açısından bakar, O'nun büyüklüğü ile lütufları, ihsanları duyar ve ömürlerini şuhudun engin hazları içerisinde geçirirler. Kullukta ayrı bir zevk zemzemesi (nağme, terennüm), gönül hayatları ayrı bir aşk-u şevk tufanı ve Hakk'la münasebetleri ayrı bir temkin disipliniyle şuhudun engin hazları içinde, kalpleri hep şükür diye atar, şükür diye gerilir, gönülleri ve tüm zerreleri "ŞÜKÜR!" diye haykırır.

Velhasıl Allah Şekûr'dur, kullarının da şükür ehli olmalarını murad eder ve Şekûr isminin tecellisini kulları üzerinde görmek ister. Şüphesiz, pek çok esmada olduğu gibi bu ismin tecellisinin kuvvet bulması da sebeplere bağlıdır. Kul, bu hususta duyarlı olup halen, kalen, fiilen şükürünü arttırmaya sa'y ile nankörlerden olmayacak ki; Allah Zülcelal de Şekûr ism-i şerifinin tecellisi ile kulunu bu hususta kuvvetlendirecek, böylece kul kolayca şükreder olup, şakirînden olma lütfuna mazhar olacaktır biiznillah.